

Văzut de noi
Jug. sc.
Cătălina

Monografia comunei 209 Brosteni.

Istoricul:

„Omul este măsura Universului.”

Brostenii este numele acestei comune, nume ce a fost dat desigur din vremurile vechi de suflete cu minti rationale ale timpului care vedeau în împrejurul acestei, gropi, lacuri și chestea în care sătășeau în tihna vieții lor o multime de broaște. Și astăzi mai dăinuiesc aceste mase mici de apă staționate în care trăiesc aceste ființe, urme ale acelor care inspirase mintele strămoșilor să dea comunei un nume atât de plastic și expresiv încă totdeauna și curios.

Comuna Brosteni face parte din județul Argeș. Este așezată pe malul stâng și pe cel drept al râului Tehermon un râu sărac din toate punctele de vedere, deoarece el izvorăște din cheuri puțin măști. Verdețea puca puțină se găsește pe valea acestui râu, al cărui debit de apă oscilează foarte mult de la primăvară, încăt dacă nu s'ar găsi aceste lacuri, cari să întrețină umiditatea solului, cu greu s'ar fi putut înfiripa în acest loc o aglomerație de așezăminte. Singurul afluent ca să-i zicem așa, pe care îl primește acest râu în comună, se numește Iegureneasa sau Valea Bogatilor nume ce a fost dat la întâmplare de către locuitori, întrucât aici

210
din mila Domniei se găsește o oarecăr prosperitate.
Afluentul Negoveneasa format din acumularea mai
multor pârâe, nu poate întreține cu nimic cursul râ-
ului Teleorman întrucât rătașește, fără siguranță pe
distanța mare dintre cele două alții

Dincolo de malul drept al râului Teleorman se
însiră succesiv două dealuri ce sunt despărțite de
două văi: Valea Pietroasei mici și Valea Pietroasei
mari, ce converg spre acest râu. Pe coastele și pe pla-
touriile acestor dealuri se văd urmele unor așezări
omenești, ceea ce înseamnă că pe aceste locuri
poziția o adevărată viață ceea ce și găsim
satisfăcute toate nevoile ei. Iusă un singur lucru
ce nu corespunde teului sub care Creatorul trimisese
pe om, era desbinarea și individualitatea ce prezintă
fiecare așezământ ca și cum s'ar fi ajuns la o adevă-
rată autoarhie familială. Putine locuiri vor fi
existat pe aceste meleaguri, însă un singur lucru e
cert, că dintr-un cap al acestor locuiri cel mai înstărit,
să fi fost unul „Bau” deoarece și astăzi unul din
aceste dealuri se numește „Dealul lui Bau”.
Bau pare să fi apucat vreunul din Domnitorului
Barbu Știrbei care stăduse primul ordin prin care
obliga pe oameni să trăiască la un loc, făcând din
om o ființă socială.

În partea de Nord-Vest a satului se găsește pădurea
statului Pocheanca ce și-a luat numele de la cătunul
Pochu-Brăsteni. În apropierea râului se găsește.
Această mare pădure făcea parte din acele mari
proprietăți ale călugărilor Greci, dar care sub
Alexandru Cuza au fost secularizate. Printre aceste

avrei a fost și Pocheanca ce înțelegem omintirea acestui
Domnitor.

În partea de Răsărit se găsește vechiul Cărceni, ce
străbate o câmpie de toată lauda din cauza pământ
tului său productiv și din cauza neferimii. ~

Majoritatea locuitorilor din această comună se întind
de-a lungul șoselei ce merge de la Pitești la Răsărit
de Vede, Alexandria. Trebuie să spunem că Brăsteni
este una din comunele cele mari, fiindcă cuprinde
o multitudine de cătune: Brăsteni propriu zis, - Loceni-
Pochi-Brăsteni, Păruș-Roșu și Imei.

În comuna Brăsteni se găsește în ființă 5 biserici
număr ce mai este mărit printr-o biserică ce se con-
struiește în prezent în cătunul Pochi-Brăsteni. În interi-
orul ei și în afara acestor biserici sunt mai multe pi-
țanii scrise cu litere vechi, după care putem reconstitui
statistica cu precizie dintr-una etc. Pe piatra pusă în pridvor
deasupra ușii unei biserici din Brăsteni centru
se află următoarea inscripție: „Această sfântă și
Dumnezească Biserică cu hramul: „Duminică Tăturor
Șintilor“ s-a făcut din temelie în anul de la Cristos
1877. și s-a finit în anul 1878 în timpul Domnitorului
Carol I și al Pra Șintiei Sale Episcop Ghenachie
Răcoceanu, fiind începută și săvârșită după cum se
vede cu stăruință de: Terbon Deaconu, Gheorghe
Grigoru, J. Păisintescu, Gheorghe Nicola, B. Ițau, I. Radu
Ștefan Popescu, Ancher Tănase și J. Constantinescu
O altă pițanie spune:

„Această sfântă Biserică cu hramul „Duminică
Tăturor Șintilor“ s-a restaurat în zilele Majestății
Sale Ferdinand I al României și sub păstoria Pra

Episcopului Episcop Calist Galamiteanu al respectivei Episcopii fiind ca protopop al județului Iovan Pautunescu, în anul 1915 s'a înfrumusețat după cum se vede prin stăruința și ajutorul enoriașilor acestei parohii și anume: Preotul paroh Ștefan Dragomirescu, Ion Ștefan Popescu, I. G. Scula, Costea Popescu, Badea Constantinescu, Pitigoi Ștefan, Preda Șerbănescu, Scutae Constantinescu, Ion Ș. Șerbănescu, Alex. Ș. Constantinescu, M. Zorja și Gheorghe Sandu. Biserica aceasta, deși este mai nouă decât celelalte totuși astăzi se găsește într'o stare nu tocmai bună, de aceea s'a luat inițiativa de a se începe în curând repararea ei. Ceea ce este de observat la această biserică, este felul artistic în care este lucrată timpla cu fel de fel de ornamente. Fieci pictura nu se lasă mai pe jos, deși prin unele locuri începe să dispară.

Podu Brăstari este cătunul ce se găsește la nord de Brăstari în jurul unui pod, peste apa Iekormonului din care cauză satului i s'a dat numele de mai sus. Din cele spuse de bătrâni rezultă că oamenii de pe aceste locuri erau clăcași, dar core cu timpul au ajuns adăvărați stăpânitari pe aici. Unul dintre oamenii băștinași ale acelor vremuri a fost și "șita Brădeanu" zis. "Scomul" care a trăit pe valea râului Albotă. După cum se știe întreaga întindecă de pământ ce a stăpânesc Păchii a fost proprietatea lui Șita Brădeanu pe care o luase printr'un episod foarte curios de la un călugăr care pare să fi fost de la Schitul Golești.

Nuțuă vreme acest "șita" zis și "Scomul" împreună cu alții a muncit pentru acel călugăr când venise din râul soluhii, până când în sfârșit au ajuns să

fie împroprietărită de Alexandru Luza.

213

În ceea ce privește viața religioasă din acest cătun există în el o biserică foarte veche construită în anul 1728. Are un singur clopot ce datează din anul 1729.

Biserica aceasta cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” a fost împroprietărită de Alex. Luza în 1864 cu 8 și 1/2 ha.

Cătunul Lăceni este așezat spre Miază Zi de satul Brăsteni. Locuitorii lui erau și ei clăcasi, având aceeași viață ca și cei din Podu-Brăsteni, însă cu singura deosebire că ei munceau unuia numit „Fănică” care nu să știe cât timp a avut în stăpânire această moșie. Se pomeneste de cei bătrâni că un alt proprietar „Mateiu” ce și avea domiciliul în Slumbeșis, Ciupag” să fi luat în stăpânire această moșie care cu timp s'a sfârșit prin împroprietărirea lui Luza 1864.

Pisania ce deasupra usii bisericii din acest cătun fie:
„Această sfântă și lumnezeească Biserică cu hramul „Sfintei lăuzioase Paraschiva” și „Luminica Tuturor Sfinților” s'a făcut din temelie în anul 1873 cu stăruința lui T. Plăcintescu, Șerban Leaconu, Gh. Neaula și cu ajutorul mai multor altor creștini, iar în anul 1879 s'a reparat cu cheltueala mai multor piasă creștini și s'a terminat în 17 August 1879.

Cătunul Porcu-Rosu se află spre est de satul Brăsteni la o depărtare de 2 și 1/2 Km. El și-a luat numele de la un por văpsit în rosu ce era înfipt pe marginea drumului și conși găsea roșul în indicațiile ce le dădea trecătorilor despre ținta drumului.

Locuitorii acestui cătun sunt masneni, având în trecut în stăpânire moșii mari, dar cari cu timpul

214
sau divizat prin înmulțirea populației.

Locuințele acestui sat au fost la început risipite, dar cu timpul conform ordinelor organelor administrative au început să se apropie unele de altele, la sasele trasate de autorități.

Căminul Imei se află așezat în partea de Apus a satului Broșteni propriu zis. Numele de Imei este într-o deosebire foarte curioasă și prin care am crede că locuitorii lui sunt descendenții acelor viteji chii basme ce se luptau cu feți frumoși - și pe seama căroră și desfătau chipă sumi se mai desfătau și azi o multime de oameni chii masa populară. Totuși în legătura cu acest nume se zice că locuitorii vechi se închețniceau cu meșeria furtului - cum se spune în basmele poporului despre Imei - și de aci se porcă și-a luat numele acest cămin.

Biserica de aci are hramul „Sfânta Luvi-oasa Prașchiva” și este făcută pe locul altei biserici vechi - de lemn numită „Schitul Petroasa”. Clopotul este fără inscripție și a fost cumpărat în 1930, când s'a sfârșit biserica. Pământ de la Alexandru Duza, n'are.

Vieata administrativă și justitia.

Alegerea organelor administrative se făcea în felul următor. Oamenii chii comună alegeau un număr de consilieri, cari alegeau la rândul lor dintre ei un primar. La alegere se avea foarte mult în vedere cinstea și respectarea lui, care se rezuma adesea numai la putința de a se iscăli.

Primarii erau în comună adevărați judecători, pentru că orice neînțelegere iscătată între locuitorii care se învrăjbeau era rezolvată de către ei în chipul cel mai

atrăgător și drept. Mai târziu fiindcă se numiseră așa
numiți, juri neînțelegerile dintre locuitori au fost jude- 21
cate de acestia.

Peza comunei se făcea de către locuitorii ce se numiau
oameni de străjă sau de col. Numărul lor era în raport
cu numărul locuitorilor dintr-un sat, însă obișnuit
numărul lor era de 10 persoane pe seară. După ce se adunau
la primărie sau la casa vreunui din ei, cu lozintă în capul
de față se numea străjă, discutau fiecare despre felul cum
trebuie să procedeze în seara aceea la peza satului.

Asemenea stări a tinut până după războiul de la 1877, ba
chiar cu mult mai înainte. Jandarmii au apărut cu puțin
mai înainte de războiul cel mare, apărând cu ei desigur și
o liniste mai mare ce domnește până astăzi. ~

Viata Economică.

În ceea ce privește starea economică a acestui sat trebuie
să spunem că este înfloritoare, având în vedere toate cele
ce sunt în legătură cu acest fel de viață. Toți oamenii
de la mic la mare îndeplinesc pe fiecare și ce face o activi-
tate de toată lauda în toate domeniile. Agricultorii sunt
foarte conștiincioși de felul lor de muncă și din zori și până
în seară lucrează cu cea mai mare îndeasă și ogorul lor
cum le-a fost hărăzit. Agricultură este mama tuturor
ocupărilor din acest sat, însă aceasta să n-o credem
că s-o dezvoltat în dauna celorlalte feluri de muncă:
cismăria, croitoria, tâmplăria, cojocăria, etc. Ceea ce
este de remarcat dintr-aceste ocupații este tricătoria
cum a luat ființă în acest sat prin stăruința d-ului
Marin Pitigăi. Multe din fetele satului și-au înlocu-
it plăcerea de a ține în această muncă foarte bună.

Pământul ce intră în stăpânirea acestei comuni se divide în felul următor:

216

1. Pământ arabil 2588.85 ha.
2. Pășunile 235.70 ha.
3. Grădini de zarzavaturi 15.00 ha.
4. Fiețe 12.90 ha.
5. Pruni 163.40 ha.
6. Păduri 58.40 ha.
7. Teren nereproductiv 10.65 ha.
8. Vatra satului 147.00 ha.

Spiritul de muncă și-a găsit rădăcina în oamenii acestui sat în număr de 4290 care nu pot suferi să existe în raza proprietății lor niciun loc viran, chiar dacă acesta ar da înfățișarea că trebuie să rămână necultivat, prin acțiunea lui.

Se cultivă orz, ovăz, secară, grâu și în special porumb care dă materia primă cu care se hrănește majoritatea locuitorilor. Grâul și porumbul este măcinat de cele două moși cu mare viteză în sat și împănă prin funcționarea lor regulată și cinstită.

Apraape nu există în sat niciun locuitor care să nu aibă în stăpânire o bucatică de pământ pe care s'o nutrească conform cuvântului divin: „Întru sudoarea frunții tale să-ți câștigi hrana ta.”

În mod obișnuit cultivă agricultorul pe el porumb, și pentru trebuințele casei un mic loc unde cultivă ceapă, usturoi, cartofi, castraveți, dovleci și alți legume.

Dintre uneltile agricole ce sunt absolut trebuincioase omului agricultor, enumerăm:

1. Vânturătoare 13 bucăți

- 2. Secerătoare 3 bucăți
- 3. Prăsitoare 41 "
- 4. Trăctoare 2 "
- 5. Pluguri 296. "
- 6. Gropi fier 166 "
- 7. Masini semăn. 1 "
- 8. Trivoare 4 "
- 9. Batoxe de por. 4 "
- 10. Tocătoare de nutret 1 "
- 11. Car 158 .

Adevăratele întinderi de pământ cultivate cu pomi fructiferi sunt acele pe care le ocupă prunii, ale căror roade nu se folosesc la prepararea maguinuhii, marmeladei, a prunilor uscate și a prunilor afumate decât foarte puțin lucru ce-i destul de trist.

Aproape toți oamenii întrebuințează prunile la fabricarea "celei băuturi", "Juica" atât de vătomată ore timpului și clăunătăorie societății.

Pentru uscatul prunilor avem în comună un singur cupțor, proprietatea d-ului Mariu J. Popescu.

Ţii nu există aproape de loc prin această comună, afară de câteva coarce ce se arată pe la ferestrele locuitorilor mai mult pentru înfrumusetare, iar nici de cum pentru fructificare. Dintre plantele textile se cultivă mai mult cânepa și inul decât ca locuitorii și procură îmbrăcămintea atât de necesară.

Pășunatul Creșterea Vitelor.

Într-un cânt există întinderi de pășunat și oamenii sunt agricultori era și logic ca în comună să existe animale cu care omul să se întrețină reciproc. Sunt

în să și oameni agricultori în această comună cari nu au vitele necesare acestei ocupațiuni și își fac munca cu ajutorul celorlalți cetățeni, contra plată sau servicii în schimb.

Sumarul total al animalelor se împarte astfel.

1. Bai..... 252 capete
2. Cai..... 162 „
3. Vaci..... 400 „
4. Vitei..... 131 „
5. Oși..... 2593 „
6. Porci..... 436 „
7. Păsări..... 5184 „

Cea mai comună vită în sat este vaca care dă în mijlocul 9-10 litri lapte pe zi. Vaca în mod obișnuit se mulge de trei ori pe zi, dimineața, la amiază și seara.

Rasa boailor și a vacilor din această comună este așa de bună, însă de vreo câțiva ani a început să se selecționeze prin încrucișarea cu tauri de rasă elvețiană.

De pe urma vacilor și a oilor se prepară brânza și se extrage laptele, care uneori nu este întrebușinat pentru familie, ci se vinde.

Albinăritul. Această ocupație atât de frumoasă nu este mai deloc răspândită în această comună. Doar pe ici pe colea se poate găsi la câte vreun om, vreun stup, doi, sau mai mulți însă cu o organizație rudimentară. Singuri dăni învătători: Ion I. Popescu din Brăstui și Anghel Vasilescu din Poche Brăstui fac excepție având câte 20-30 stupi sistematice.

Gândaci de mătase în această comună se cresc în ultimul timp de foarte multe gospodine, așa

nicat aceasta ocupatie, va lua foarte curand o desvoltare
destul de insemnata.

Capital si Credit. Spiritul de economie la cei mai
multii dintre sateni e raspandit. Strong ban cu ban
din munca si dau fuga la casa de economii actica
la cele 4 Bănci Populare din comună: Banca Populară
„Șt. Dumitru” din satul Brăsteni propriu zis infiintata
in 1904, Banca Populară „Setea lui” din cătunul
Lăceni infiintată in 1919. Banca Populară „Albina”
din Pârnu-Rosu infiintată in _____ si Banca Populară
„Șt. Ioan” din Pădu-Brăsteni infiintată in 1905.

Banca Populară „Șt. Dumitru” are 140 membrii socie-
tari cu un capital social vărsat 337.782.... Tot a-
ceastă Bancă într. alte opere sociale a mproprietărit
160 locuitori cu câte 2 si 1/2 ha în schimbul unei sume
minime de lei 2200 ha platibita în 5 ani zile rămă-
nând deptini proprietari încă din anul 1926, când
si-au achitat ratele complete.

Pământul dat de bancă a fost cumpărat de la dai
proprietari. Sătenii văd un mare folos în aceste bănci
populare si au mare încredere în ele, deoarece fac m-
prumuturi si de primen. la ele.

Tot în satul Brăstui mai exista „Cooperativa” „Inaintea
Brăstui” - ce si are rostul în aprovizionare desfacere
si consum. Ea s-a infiintat in 1920 si dispune de un
capital vărsat de lei 749.097 iar numărul societari-
lor este de 908 societari.

Vicata Culturală

Spunem bunicii că în aiute cartea se învata la dascăli
(cântăreții sau preați bisericii). Învătau carte numai

220
cuiiori vroiau. Se adunau la biserică sau la locuința
dascălului sau a preotului unde sub supravegherea
lor se munceau să învețe niște litere. Iar se făcea pe
nisipul ce era pus pe niște mese rotunde. Primul local
de școală era așezat pe locul numit „Cămpăria” care
era așezat lângă drumul numit de pe vechi, pe partea de
apus a saselei de azi.

Primul dascăl a fost Rache Carinichatul care era și cântăreț la biserică. După el a fost altes dascăl unchi
numit Gheorghe Grigoi cântăreț la biserică și pe urmă
revizor școlar, care a lăsat ca succesor pe Ioan Dinulescu.

Ath local de școală a fost într-o casă particulară până
când în fine învătătorul din 1885 a cumpărat o casă de la
un locuitor ce a servit de școală până în 1910 și în acea
casă a existat primăria până în primăvara anului 1943,
când s'a mutat într-un local nou construit.

Școala aceasta a funcționat cu un singur post ocupat
de Atanasie Pitigai, până în 1910, când a început a se
construi un nou local de școală cu două posturi în două
săli de clasă; în postul al doilea fiind numit învătător
dl. Alexandru Constantinescu în prezent pensionar. În 1919
și 1920 s'au mai înființat 2 posturi; într-unul fiind transfe-
rat dl. Ion J. Popescu și în altul subsemnatul.

Din anul 1928 cursurile se predau în 4 săli de clasă
de oance prin stăruința unui comitet școlar și în spe-
cial a dlui Alexandru Constantinescu sa mai înființat
un nou local de școală.

În satul nostru se află nostru se află foarte multe șco-
lari ce își fac cursurile la școli secundare. Numărul
scolarilor ce frecventează cursurile școlii din Brăstean este

de 253 elevi.

Tot în satul Brasteni se mai găsește și un cămin lătru-
ral numit: „Ridicarea Sătenilor”

Căminul acesta are depuneri la Cooperativa „Inainte
Brasteni” suma de lei 73.771. și este înființat în anul
1920. Dispune de 58 membri și de 898 volume cărți ce
a format și formează hrono sulteașcă a elevilor și
sătenilor (tineri și mai în vârstă) din satul Brasteni.
Se dau în cadrul căminului lătrurol 4-5 serbări și
se țin 36-40 sărbători, anual.

Pe lângă toate acestea se mai găsește în comună
un subcentru P. Premil., unul de extrașcolari și altul
de extrașcolare la care se instruesc cu toată răvnă
tineretul între 12-21 ani

Traicul locuitorilor și locuința.

În general locuitorii se hrănesc bine. Hrana constă
mămăliga, pâine, ouă, lapte, carne, peste etc. La
fiece sătean în curte se află și de penechiute ca: o
magazie, o pivniță, un grajd pentru vite, un sopron
pentru căruțe, un pășunat care adesea este ridicat
pe furci de lemn sau stâlpi de zid. În mai toate
curțile se află catet pentru păsări și o cocină pentru
porci. Construcția caselor până în 1870 se făcea din
muc, mai rar din lemn, se înveșeau cu paie sau
coceni, mai rar cu sîta

După o trecere de vreo câteva zeci de ani s'a în-
ceput a se face învelisul din tablă de fier; iar astăzi
a început această acoperire și cu țigla.

În general fiecare locuitor are două camere și
un outreu de serveste iarna de bucătărie. Nobilii
erau chiuzi o casă țărănească constă dintr-un pat-
lung de scânduri acoperit cu veliute țesute în mare

parte în casă, o masă rotundă mică cu trei picioare, și câteva scaune. Aceasta este camera de locuit, iar în odaia a doua „Salonul țărănesc” țărăniul are două paturi de lemn sau de fier, acoperite cu veliutele și chitimonile cele mai frumoase, perne cusute cu moacă țărănească. Pe perete să găsim de asemenea veliute, încalțări, șer-
 vete și diferite tablouri.

În prezent a început a se înlocui tipul casei rurale cu tipul casei urbane, lipsite de estetică.

Portul obișnuit al locuitorilor acestui sat este portul țărănesc ce constă la bărbați din căciula, opinci, pantaloni albi, o cămașă albă pe marginea căreia se cos flori foarte frumoase, dintr-o vestă și o haină neagră; iar la femei dintr-un batic ce-l poartă pe cap, dintr-o ie, dintr-un trup (cămașă lungă) o vestă și două zurebi ce se pun în față și în spate. Însă cu mare tristețe trebuie să spunem că sub ochii noștri se petrece la sate o schimbare revoluție. Portul etnic care era același în epoca lui Hecubol a început să dispară.

Țărăniul și-a însușit prin imitație multe amănunte ale vieții orașenești, ceea ce a dus la distugerea industriei casnice și a bunii cușințe. În clipa când se pare că sește portul se condamnă și arta populară (cusături, șoarte etc) în locul căreia pătrunde urâtul.

Boli grele, nu s'au înregistrat
 Revoluții „ „ „

Războaie nu s'au purtat prin aceste părți, dar locuitorii au luat parte la cele din 1877, 1913, 1916-1918 și în ultimul în războiul pentru reînțregire.

— Spărsiș —

Invățător

George J. Katei
 Brosteni - Arges.